

Dopady uzavření cukrovaru Hrušovany nad Jevišovkou na agrární sektor a regionální ekonomiku

IMPACTS OF CLOSURE OF HRUŠOVANY NAD JEVIŠOVKOU SUGAR FACTORY
ON AGRICULTURAL SECTOR AND REGIONAL ECONOMY

Rozhodnutí rakouského koncernu Agrana uzavřít cukrovar v Hrušovanech nad Jevišovkou, oznámené na jaře roku 2025, představuje jeden z nejvýznamnějších zásahů do agro-průmyslové mapy České republiky v posledním desetiletí. Jeho uzavření, se dotklo přibližně 150 kmenových zaměstnanců a desítek zemědělských subjektů. Tento krok není pouhou podnikovou restrukturalizací, nýbrž symptomem velkých změn, které v současnosti formují evropský trh s cukrem. Společnost Agrana, operující v naší republice skrze dceřinou firmu Moravskoslezské cukrovary, s. r. o., odůvodnila tento krok ekonomickou neudržitelností další produkce ve dvou lokalitách v Rakousku a dvou v Česku, což vedlo k paralelnímu uzavření závodu v rakouském Leopoldsdorfu. Vedení společnosti připisuje toto rozhodnutí kombinaci uvolnění dovozních kvót pro cukr z Ukrajiny, tlaku ze zemí Mercosur a rostoucím nákladům na energie a emisní povolenky. Abychom pochopili, proč došlo k uzavření podniku, musíme nejprve pochopit vnější prostředí, které vytvořilo pro evropské cukrovarníky mix nákladových a cenových tlaků. Situace roku 2025 je výsledkem několika negativních faktorů, které vedení Agrany označilo za „ekonomicky neúnosné“ pro udržení stávajících kapacit.

Český cukrovarnický průmysl čelí specifickému znevýhodnění v rámci potravinářského sektoru, které výrazně přispělo k nerentabilitě Hrušovanského závodu. Cukrovary jsou jediným oborem z potravinářství, který spadá pod systém obchodování s emisními povolenkami (EU ETS). Údaje ukazují dramatický nárůst této nákladové položky. Zatímco v roce 2020 platily cukrovary za ekvivalent tuny CO₂ přibližně 654 Kč, v roce 2024 se tato částka vyšplhala na 1 700 Kč, což představuje nárůst o více než 160 % během čtyř let. Výroba cukru je energeticky extrémně náročná, vyžadující masivní vstupy tepla pro procesy extrakce a odpařování. V kombinaci s prudkým růstem cen energií (plyn, elektřina) v důsledku energetické krize se fixní náklady na provoz závodů, jako byly Hrušovany, staly neudržitelnými v porovnání s konkurencí ze třetích zemí, která toto uhlíkové zdanění nenese.

Každopádně jedním z nejzásadnějších faktorů, který podlomil stabilitu středoevropského trhu s cukrem, je obrovský nárůst dovozu cukru z Ukrajiny. Před vypuknutím válečného konfliktu byla obchodní bilance v komoditě cukr mezi EU a Ukrajinou zanedbatelná, limitovaná celními tarifními opatřeními na úrovni zhruba 20 tis. t ročně. Zavedení mechanismu ATM (Autonomous Trade Measures) ze strany Evropské unie, který měl za cíl podpořit ukrajinskou ekonomiku zrušením cel a kvót, však vedlo k dramatickému obratu. V hospodářských letech 2022/2023 a 2023/2024 došlo k enormnímu nárůstu objemu dovozů, který destabilizoval trh v České republice i sousedních zemích. Analýza ukazuje, že z dovezených množství zůstávalo 82–92 % v sedmi státech EU, včetně České republiky, což vytvořilo lokální přetlak nabídky. Ukrajinský cukr, vyráběný v podmínkách s výrazně nižšími regulacemi a energetickými náklady (absence nutnosti platit emisní povolenky, levnější energie, odlišné legislativní standardy), srazil evropské tržní ceny pod úroveň výrobních nákladů tuzemských cukrovarů. Ačkoliv byl režim ATM pro cukr ukončen 5. června 2025 a došlo k návratu k určité formě regulace, škody na tržním prostředí byly v době rozhodování o osudu Hrušovan již nevratné.

Nejcitlivěji dopadlo uzavření cukrovaru na samotné zemědělce. Pěstování cukrové řepy má na jižní Moravě dlouholetou tradici a pro mnoho podniků tvořilo součást jejich osevních postupů i ekonomiky. Způsob, jakým byl konec výroby oznámen, a následná absence alternativ způsobily v regionu rozhořčení. Kritickým aspektem celého procesu bylo načasování oznámení. Informace o definitivním uzavření cukrovaru se k pěstitelům dostala až v polovině března 2025. Z agronomického hlediska jde o nejhorší možný termín. V této době mají zemědělské podniky již dávno uzavřené osevní plány, nakoupená osiva, připravenou půdu (podzimní orba, hnojení) a nasmlouvanou techniku. Zástupci pěstitelů, ostře kritizovali komunikaci ze strany Agrany.

Mnozí zemědělci vnímali jednání jako nekorektní, neboť ještě krátce před oznámením byli ujišťováni o pokračování provozu. Tato „zrada“ vedla k nutnosti improvizovaných řešení, která přinesla přímé finanční ztráty. Zemědělci museli narychlo shánět osiva náhradních plodin v době, kdy byl trh již přebraný, a měnit celou logistiku jarních prací. Reakce na uzavření byla okamžitá. Údaje Českého statistického úřadu (ČSÚ) pro rok 2025 dokumentují masivní ústup cukrové řepy z jihomoravských polí. Tento téměř 70% propad znamená, že cukrová řepa se v regionu stala marginální plodinou. Výpadek plochy cukrovky byl nahrazen především obilovinami a slunečnicí, což zvyšuje závislost zemědělců na komoditách, jejichž ceny jsou rovněž pod silným globálním tlakem.

Proč zemědělci prostě neodvezou řepu jinak? Odpověď leží v ekonomice dopravy objemových krmiv a surovin. Cukrová řepa je plodina s vysokým obsahem vody (cca 75 %), což znamená, že „vozíte vodu“. Přesun výroby do Opavy znamená pro pěstitele ze Znojemska transportní vzdálenost okolo 160–180 km. Při tržních cenách dopravy, které závisí na vzdálenosti a objemu, by náklady na dopravu tuny řepy mohly dosáhnout stovek korun. Rakouský závod v Tullnu je sice blíže (přibližně 100 km), ale jeho kapacity jsou primárně určeny pro rakouské pěstitele, kteří rovněž přišli o závod v Leopoldsdorfu. Přesun do některého z dalších moravských cukrovarů je také z důvodu kapacit velmi složitý a proto se tak pro většinu pěstitelů v okolí Hrušovan stala cukrovka ekonomicky nedostupnou – „logisticky uzamčenou“ plodinou.

Konec pěstování cukrové řepy má i vážné agronomické důsledky. Řepa je tzv. zlepšující plodina – hluboko koření, provzdušňuje půdu a přerušuje cykly chorob a škůdců u obilovin. Její vypadnutí z osevního postupu degraduje kvalitu hospodaření a nutí zemědělce k častějšímu střídání obilnin. Dalším, často opomíjeným aspektem, je vazba na živočišnou výrobu. Cukrovar byl zdrojem levných a kvalitních krmiv – řepných řízků a melasy. Podniky s chovem skotu v regionu nyní přicházejí o tento zdroj a musí hledat nákladnější alternativy.

Uzavření cukrovaru v Hrušovanech nad Jevišovkou je dokonalou případovou studií selhání tržní regulace a dopadu globálních vlivů na lokální ekonomiku, který dle mého názoru posílí hlasy volající po revizi obchodní politiky Evropské unie a větší ochraně vnitřního trhu. Agrární svazy České republiky budou tento precedens využívat jako správný argument proti dohodě Mercosur a pro vyrovnání podmínek v oblasti emisních povolenek a standardů pěstování.

Pro region jižní Moravy je konec „bílého zlata“ hořkou tečkou za jednou historickou epochou. Zatímco z pohledu akcionářů Agrany ve Vídni jde o racionální krok k ozdravení bilance, pro Znojensko to znamená ztrátu pracovních míst, ztrátu plodiny vedoucí ke zúžení osevních postupů atd. Ukazuje se, že strategická bezpečnost a potravinová soběstačnost jsou křehké koncepty, které bez adekvátní ochrany v globální tržní soutěži neobstojí.

Pavel Kašing

Svaz pěstitelů cukrovky Moravy a Slezska